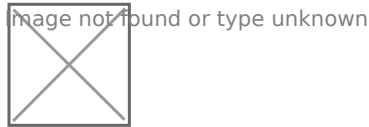

Το κτιριακό συγκρότημα της Ιεράς Μονής Αγίου Ηρακλειδίου

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Από το «Βίο του Αγίου Ηρακλειδίου» αντλούμε πληροφορίες για την ιστορία της Μονής, μια που στο κείμενο αυτό αναφέρονται κελιά και νυχτερινές ακολουθίες. Φαίνεται πώς η Μονή ιδρύθηκε κατά την πρώιμη βυζαντινή περίοδο (330-350 μ.Χ. από Κυπρίους ευσεβείς προς τιμή του αγίου Ηρακλειδίου (Β. Μπάρσκυ). Εκτός από το κείμενο αυτό, δεν έχουμε καμιά άλλη πληροφορία από τη βυζαντινή περίοδο ή από την περίοδο της Φραγκοκρατίας και Ενετοκρατίας. Αναφέρεται μεν στο Τυπικό της Μονής Μαχαιρά που γράφτηκε από τον Επίσκοπο Ταμασού Νείλο ο οποίος είχε διατελέσει προηγουμένως και Ηγούμενος της Μονής αυτής στην ίδρυση γυναικείου μοναστηριού στην Ταμασό, αφιερωμένο στην Παναγία (1209)· όμως για τη Μονή του Αγίου Ηρακλειδίου δε γίνεται πουθενά αναφορά.

Αποψη της Ι. Μονής από τα ανατολικά

Όπως φαίνεται, τα μοναστηριακά κτίρια της Μονής ολοκληρώθηκαν κατά την

περίοδο της Τουρκοκρατίας· από επισκευές, όμως πτέρυγας της Μονής είναι φανερό ότι τμήματα της ανάγονται στη Μεσαιωνική περίοδο. Παρ' όλ' αυτά, η ίδρυσή της δε θα έγινε κατά τη Φραγκοκρατία μια πού υπήρχε νόμος που απαγόρευε την ίδρυση ορθοδόξων μοναστηριών. Έτσι συνάγεται το συμπέρασμα ότι η ίδρυσή της έγινε στα πολύ νεώτερα από αυτά χρόνια. Το πρώτο χρονικά κτίσμα στη Μονή είναι το Μαυσωλείο ή Μαρτύριο οποίο κτίστηκε από τον τάφο του Αγίου, μετά τους σεισμούς του 332 και 342 μ.Χ. Σήμερα οι τοίχοι του Μαυσωλείου είναι κατεστραμμένοι, διασώζεται, όμως, το δάπεδο του το οποίο είναι ψηφιδωτό. Στις αρχές του 5ου αι. κτίστηκε δυτικά του τάφου του αγίου Ηρακλειδίου μια τρίκλιτη βασιλική ξυλόστεγη η οποία είχε νάρθηκα και αίθριο. Η βασιλική αυτή καταλάμβανε το χώρο του σημερινού καθολικού του αγίου Ηρακλειδίου, του παρεκκλησίου της Αγίας Τριάδας, της νότιας βεράντας και του ανοικτού νάρθηκα στα δυτικά και επεκτεινόταν δυτικότερα του νάρθηκα. Κατά πάσα πιθανότητα το Μαυσωλείο του αγίου Ηρακλειδίου και η βασιλική πρέπει να επικοινωνούσαν αυτό φαίνεται να υποστηρίζει και το μαρμαροθέτημα που σώζεται σήμερα μέσα στο Μεσαιωνικό Μαυσωλείο (14ος αι.) και το οποίο ανήκει στον 6ο αι. μ.Χ. Το δάπεδο της βασιλικής ήταν καλυμμένο με ψηφιδωτό από το οποίο σώθηκαν μικρά κομμάτια. Ένα από αυτά αφέθηκε ακάλυπτο και διασώζεται σήμερα στο παρεκκλήσιο της Αγίας Τριάδας. Ψηφιδωτό κάλυπτε επίσης και το δάπεδο του νάρθηκα, των στοών και του αίθριου της βασιλικής. Στη βασιλική αυτή ανήκουν και τα λίθινα θωράκια και οι πεσσίσκοι που χρησιμοποιήθηκαν κατά το 17ο και 18ο αι., για να κατασκευαστεί είδος εικονοστασίου μέσα στο Μεσαιωνικό Μαυσωλείο.

Κατά τις αραβικές επιδρομές του 7ου αι., η βασιλική καταστράφηκε· ξανακτίστηκε στις αρχές του 8ου αι., οπότε έγινε και η διακόσμηση της με τοιχογραφίες. Διακοσμήθηκε πάλι τον 11ο αι. όμως από τη διακόσμηση αυτή, δυστυχώς ελάχιστα δείγματα έχουν απομείνει σήμερα. Δε γνωρίζουμε πότε καταστράφηκε η βασιλική αυτή· το πιθανότερο, όμως, να καταστράφηκε πριν από την ανέγερση του Μεσαιωνικού Μαυσωλείου. Το σημερινό καμαροσκέπαστο καθολικό που καλύπτει ο χώρος της βασιλικής κτίστηκε στα τέλη του 15ου αι. ή στις αρχές του 16ου και το παρεκκλήσιο της Αγίας Τριάδας κατά το 17ο αι. Τότε υπήρχε και κοινός νάρθηκας κλειστός, όπως φαίνεται από το σχέδιο του Ρώσου μονάχου Β. Μπάρσκυ πού επισκέφθηκε τη Μονή το 1735. Από τις περιηγήσεις του Ρώσου αυτού μονάχου αντλούμε τις πρώτες ασφαλείς πληροφορίες για τη Μονή του Αγίου Ηρακλειδίου. Στα γραπτά κείμενα του αναφέρεται πως η Μονή ήταν μεγάλη, με αμπέλια, περιβόλια, χωράφια και πρόβατα, απ' όπου εξοικονομούνταν οι ανάγκες των μοναχών και των επισκεπτών. Το φυσικό περιβάλλον ήταν όμορφο, με χαμηλά βουνά, νερό και οπωροφόρα δέντρα. Αναφορά γίνεται επίσης στο ναό της Μονής (το Καθολικό) και στο Μεσαιωνικό Μαυσωλείο. Από το γραπτό αυτό κείμενο πληροφορούμαστε την ύπαρξη τριών σαρκοφάγων μέσα στο Μεσαιωνικό

Μαυσωλείο οι οποίες ανήκαν στους Επισκόπους Ηρακλείδιο, Μνάσωνα και Ρόδωνα. Σήμερα οι σαρκοφάγοι είναι άδειες και μόνο οι δύο υπάρχουν δεν ξέρουμε, όμως, πότε έγινε η μεταφορά τους στο Μεσαιωνικό Μαυσωλείο και που βρίσκεται σήμερα η τρίτη.

Αναφέρεται επίσης ο Μπάρσκυ και στην καταπίεση των Τούρκων αγαρηνών οι οποίοι ύβριζαν τους μοναχούς, τους επέβαλλαν φόρους, τους φοβέριζαν και δυστυχώς, συχνά περνούσαν από τη Μονή, μια που η θέση της βρίσκεται στη διασταύρωση των δρόμων των γύρω χωριών της Λευκωσίας.

[Συνεχίζεται]